

Välkomna!

Möten för lärande i klassrumssamtal i grundsärskola

Nina Klang

Fil Dr i handikappvetenskap, Örebro universitet

Universitetslektor i specialpedagogik, Mälardalens högskola

Forskare i specialpedagogik, Uppsala universitet

Undervisning i grundskola

Hur vill du beskriva din undervisning?

Vad är det du gör som är speciellt?

Bikupediskussioner (5 min)

Vad är undervisning?

”underweisen” (Tyska)

”inter” (Latinska mellan) wisen (Forntyska wisen) eller ”wis” (vis eller klok)

att visa mellan

att göra (någon) vis

att göra något tydligt mellan människor

Innehåll

Varför? (syfte)

Hur?

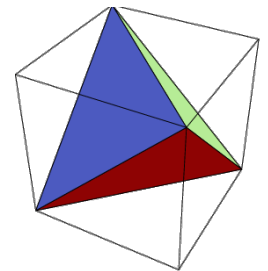
Vad?

Vem?

Vilka? (mål)

Elev

Lärare

Vad säger forskning om undervisning för elever i behov av särskilt stöd?

Direkt
undervisning

Reciprocal
teaching

Systematisk
undervisning

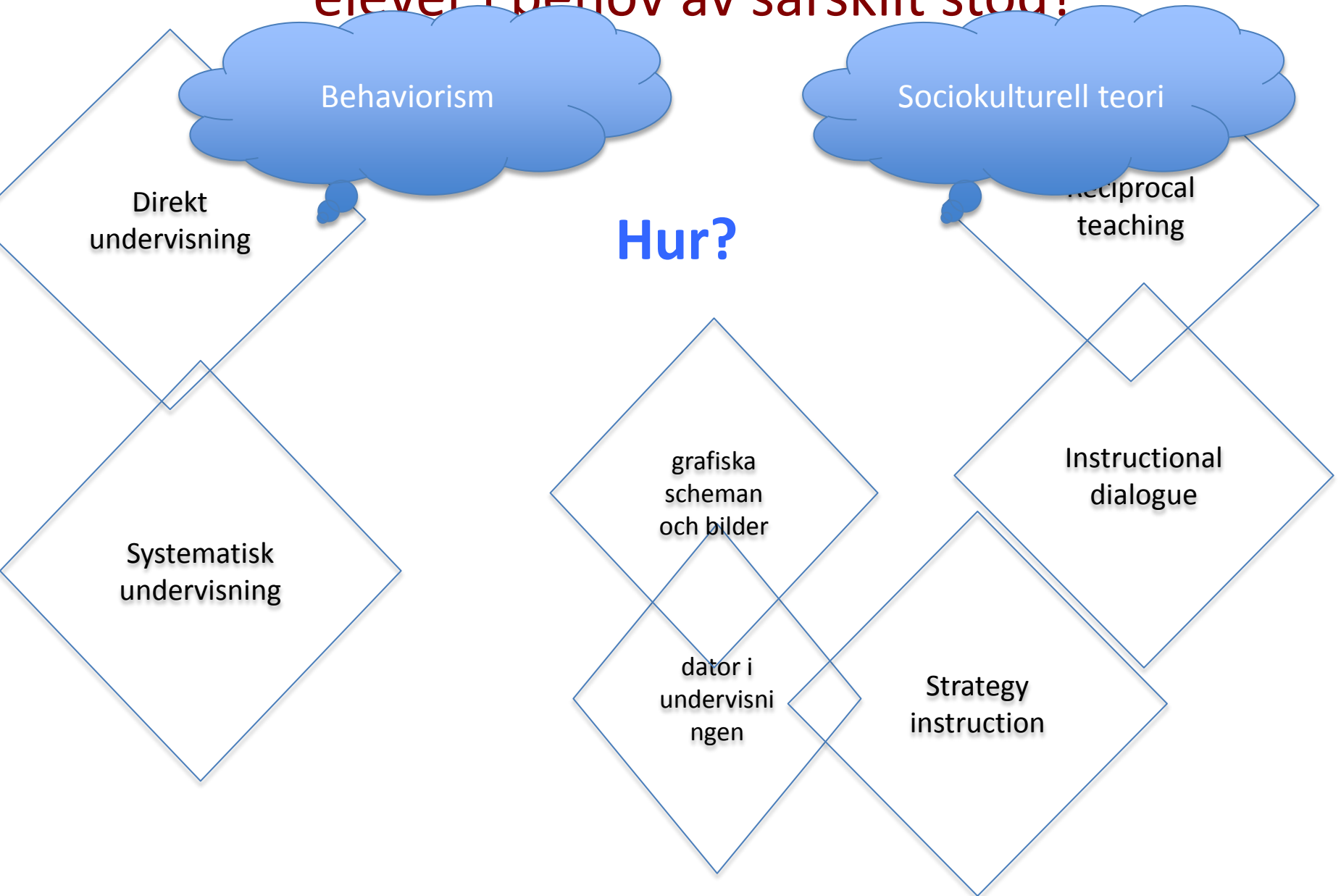
grafiska
scheman
och bilder

Instructional
dialogue

dator i
undervisni
ngen

Strategy
instruction

Vad säger forskning om undervisning för elever i behov av särskilt stöd?

Generellt eller specifikt?

- Psykologiska perspektiv
 - olika funktionsnedsättningar – samma behov
 - ADHD och autism (t ex Johnson et al., 2007)
 - intelligens förklarar endast 50% av skolprestationer (Suarez-Alvarez et al., 2014)
- Pedagogiska perspektiv
 - gemensamma dimensioner i undervisningsmetoder för olika kategoriska grupper av elever (Norwich & Lewis, 2001; Norwich & Lewis, 2007)

Kommunikation har betydelse

- Skillnader i lärares förväntningar beroende på elevers kommunikationsnivå (Browder et al., 2011)
- Barns förståelse av symboler men också förmågan att använda dessa i kommunikation (Stephenson, 2009; Light & McNaughton, 2010)
- Barns perspektiv på användning av AKK (Light & McNaughton, 2010)
- Animering (Light & McNaughton, 2010)

Grundläggande kunskaper eller kunskaper på högre nivå?

- Fokus i översikter – enkla operationer i matematik, läsa mest frekventa ord, kombinera ord till meningar
- Fokus - mekaniskt lärande av grundläggande kunskaper, utmaning – kunskaper på högre nivå
- Svenska studier och rapporter bekräftar denna bild
 - t ex Skolinspektionen, Skolverket
 - t ex Göransson et al. (2011)

Vad säger forskning om undervisning av särskilt begåvade elever?

Möten för lärande

förutsättningar för elevers lärande i kommunikativa möten i grundskola

Finansierad av Stiftelsen Sävstaholm

- Syfte
 - att undersöka förutsättningar för lärande i kommunikativa möten i undervisningen i två grundskoleklasser.
- 2 delstudier
 - Delstudie 1:
 - videoinspelningar av klassrumssamtal
 - intervjuer med lärare och elever (stimulated recall)
 - Delstudie 2
 - fokusgruppintervjuer med 3 lärarlag

Fallstudier

- Fallstudie 1
årkurs 6-8
en "stor" grundskola
7 elever
- Fallstudie 2
årskurs 4-6
3 elever, varav en studerar enligt tränings skolans
kursplaner

Hur stöttar lärare elever i klassrumdialog? Scaffolding (Wood & Bruner, 1976)

- Att väcka uppmärksamhet
- Att förenkla
- Att upprätthålla fokus
- Att markera kritiska punkter
- Att uppmuntra
- Att exemplifiera/förklara

Har använts i flera studier om klassrumdialog sedan dess (Frey & Fisher, 2010; Puntambekar & Hubscher, 2005; Van de Pol et al., 2010)

Koppling till formativ bedömning (Shepard, 2005)

Klassrumdialog

- Elever med funktionsnedsättningar behöver extra stöd för att delta i klassrumssamtal (Berry, 2006; Howe & Abedin, 2013)
(finns inte mycket forskning)
- Sammanbrott i kommunikation
- Forskning om klassrumssamtal vid andraspråksinlärning belyser lärares strategier vid sammanbrott i kommunikation
- Lärare upprepar elevernas svar, formulerar om elevernas svar och ställer följdfrågor (Gibbons, 2003; Haneda, 2009; Mc Neil, 2012)

Lärares frågor

- Vilka typer av frågor som ställs?
- Betydelsen av följdfrågor kopplade till uppgift
 - Svaret är känt (display)/inte känt (referential)
 - Frågor om fakta/frågor om analys eller jämförelse

Lärares kommunikativa strategier och stödjande syften

Stödjande syften

Kommunikativa strategier

Att väcka intresse
Att uppmuntra

Upprepar

Formulerar om
Andra modaliteter, tecken som
stöd, kroppspråk, visuellt stöd

Ställer frågor

Olika frågor

Att markera kritiska punkter

Att förenkla uppgiften/frågan

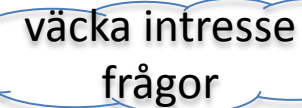
Att upprätthålla fokus

Att exemplifiera och förklara

Lärares kommunikativa strategier och stödjande syften – några exempel

L: mm jag funderar på jag har fått en hel sån idag (håller en sedel upp i luften). **Vad är det för en sedel?**

S3: tusen

väcka intresse
frågor

L: hör ni nu gör vi så här om vi tar allihopa då vilken är billigast (gör tecken för "liten/lite")

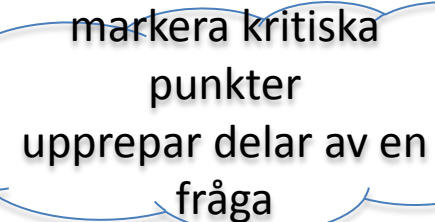
S1: vi (räcker upp handen; "vindruvor")

L: **är den billigast?**

S1: nej (räcker upp handen)

L: **billigast vilken är billigast?** Kan du sätta den (skylten "billig") på rätt?

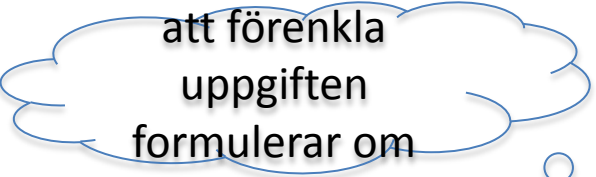
Billigast (**gör tecken för "liten/litet"**)

markera kritiska
punkter
upprepar delar av en
fråga

Lärares kommunikativa strategier och stödjande syften – några exempel

L: tjugan, ja, S6, om jag skulle komma till dig så skulle jag ta din tjuga så här så skulle jag säga så här, S6, jag skulle vilja **växla det här**, jag skulle vilja ha enkronor så att det vart lika mycket

att förenkla
uppgiften
formulerar om

S6: eh tjugi

L: ja jag skulle vilja **byta den här** (pekar på mynten på bordet) mot enkronor

L: kommer ni ihåg fundera en stund vad har vi haft för sinnen på promenaden?

S2: eh känsel

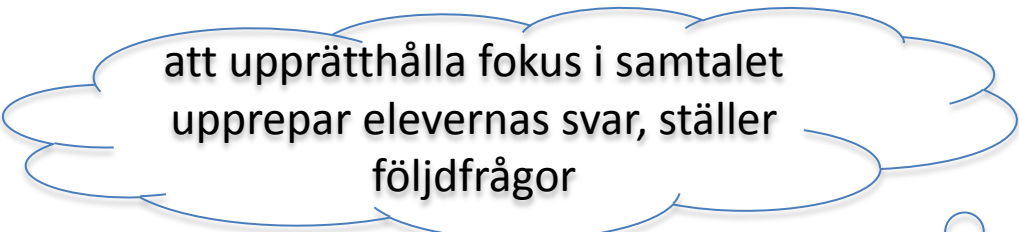
L: känsel vad tänkte du på då?

S2: vi kände på löv

L: kommer det att kännas **kändes det lika allting eller var det olika på något sätt?**
Kommer du ihåg vad du fick för känsla i fingrarna (visar på sina fingrar)

S4: sträv

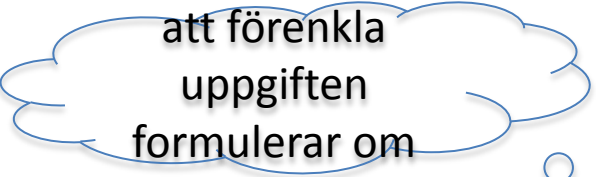
L: mm (nickar)

att upprätthålla fokus i samtalet
upprepar elevernas svar, ställer
följfrågor

Lärares kommunikativa strategier och stödjande syften – några exempel

L: tjugan, ja, S6, om jag skulle komma till dig så skulle jag ta din tjuga så här så skulle jag säga så här, S6, jag skulle vilja **växla det här**, jag skulle vilja ha enkronor så att det vart lika mycket

att förenkla
uppgiften
formulerar om

S6: eh tjugi

L: ja jag skulle vilja **byta den här** (pekar på mynten på bordet) mot enkronor

L: kommer ni ihåg fundera en stund vad har vi haft för sinnen på promenaden?

S2: eh känsel

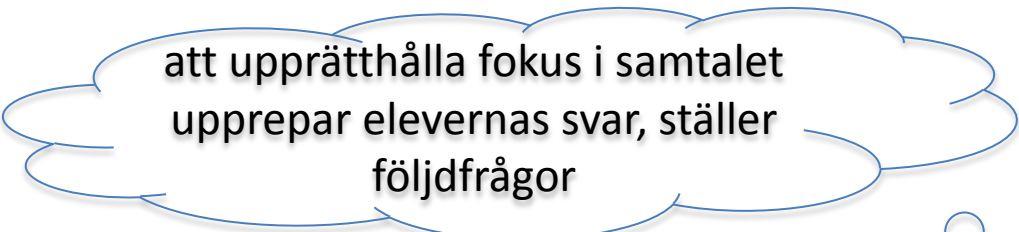
L: känsel vad tänkte du på då?

S2: vi kände på löv

L: kommer det att kännas **kändes det lika allting eller var det olika på något sätt?**
Kommer du ihåg vad du fick för känsla i fingrarna (visar på sina fingrar)

S4: sträv

L: mm (nickar)

att upprätthålla fokus i samtalet
upprepar elevernas svar, ställer
följfrågor

Lektion: vardagsmatematik

L: nej det vart jo jättebra (går til nästa bord) B, jag tänker så här jag ska göra i ordning kuvert till några barn å jag skulle vilja ha femtiolappar i kuverten å jag har fem stycken barn jag (ritar en gubbe på tavlan och siffran 5 ovanför) undrar hur mycket pengar blir det till alla de barnen om jag ska göra fem kuvert med femtio kronor i varje kuvert. Vill du plocka lite med dina pengar å se hur långt du kommer

S7: med enkronor också

L: nej vi bara har femtio lappar i kuverten **upprepar delar av frågan, markerar kritiska punkter**

S5: jag har två

L: (ritar en femtiolapp på tavlan) man vill liksom ha så där födelsedagskuvert å i varje kuvert

S7: (räknar) **visuellt stöd**

S7: mm femtio hundra hundrafemtio två hundra

S5: ja just det eller en

L: hur många kuvert ska de här pengarna räcka nu då **upprepar delar av frågan, markerar kritiska punkter**

S7: en två tre fyr fem (till B)

S1: ska de ha en femtiolapp i varje kuvert

L: (pekar på tavlan) var det fem barn **upprepar delar av frågan, markerar kritiska punkter**

S7: mm

L: å fem kuvert å hur mycket var det i varje kuvert nu då

S7: fem eh femtio

L: femtio femtio i kuvert men S7, hur mycket pengar måste jag ha för att kunna göra de här kuverten

S7: fem **upprepar delar av frågan, markerar kritiska punkter**

L: hur mycket var det när du

S5: ska jag hjälpa dig eller

L: nej låt honom tänka

S7: tvåhundrafem (?)

L: en gång till

S7: tvåhundrafemtio

L: tvåhundrafemtio

Intervju med lärare

... S7 var spännande för jag tror inte han asså jag tror inte han var med på riktigt vad jag mena i början där det här med kuverten även om jag förstärkte å rita så var nog inte han riktigt med i tanken där för när vi börjar på slutet eh rita igen å jag säger hur mycket pengar måste jag ha aha säger han då...

Lektion tema: Kroppen stationer

L: men vad är som gör att vi förstår vad sakerna är för nånting

S5: fantasin

← upprätthålla fokus i samtalet, följdfrågor

L: fantasin kan det va vad kan det va mer i kroppen (gör en omfångsrörelse med händerna för att visa på hela kroppen) som bestämmer vad du ser å hur du tänker å så

S5: hjärna

L: kan det va som A säger

Flera: mm

S5: ... (ohörbart) med ögat med handen

Elevernas uppfattningar - vad har du lärt dig?

S6: eh jaa jag lärde mig väl fick väl tänka lite först vad det var å sen fick jag använda synen lite å kolla lite på bilder å så

S7: att man att det när man tittar på nånting då får man signaler från hjärnan då då

S2: se andra saker asså i bilden som man kanske har sett eftersom hjärnan vet att det har vi sett förut å nära saker var nya på det så de som vi har sett går jo lite fortare å se för hjärnan känner igen.

S5: varför hjärnan det är jo för att ögon å hjärnan om jag typ kollar på draken å ser det jag ser det bestämmer jo hjärnan över

S5: att vi lärde oss med synen å hålla hemligheter

I: jaha hur då

S5: asså att man skulle va tyst det man såg

Elevernas uppfattningar – vad var det läraren gjorde som var bra/att ni lärde er?

S2: mm visa för alla så alla kunde va tysta det brukar de inte va så

S6: jag vet inte hon visa väl lite

I: varför det då?

S6: ja men att vi skulle få se å tänka lite vad det kunde vara så att det inte skulle bli jättesvårt från början

S5: mhm att det mhm om inte du hade varit här så skulle vi inte hade lärt oss att blivit att lära oss att du att få blir inspelda å så

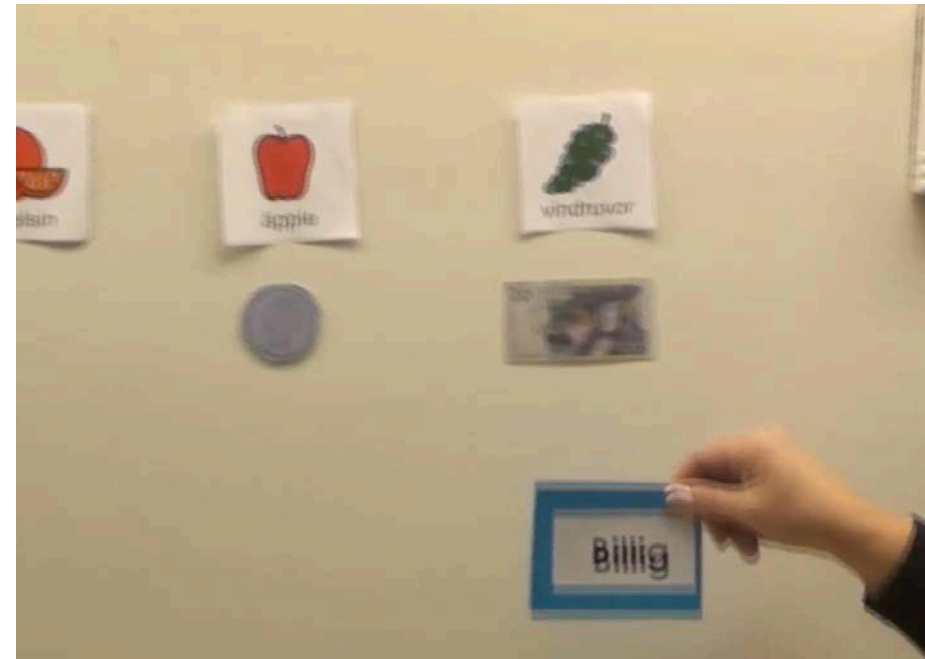
Lektion: vardagsmatematik

fråga med två svarsalternativ

- L: det här är det som är billigt (håller upp skylten "billigt" å vilket är det som är billigt är det äpplet eller vindruvorna som är billiga?)
- S3: femma
- L: ja för det är mindre (gör tecken med handen neråt) ja billigt. Vilken är det som är dyr då
- S3: tecknar "stor/mycket"
- L: just det vi brukar jo teckna till det också jag får lägga de här här titta billigt det är lite (tecknar "liten"/"lite") å dyrt
- S3: dyrt
- Flera: tecknar "stor"/"mycket"
- L: ja det är mycket

formulerar om elevens svar

olika modaliteter: tecken som stöd

Elevernas uppfattningar – vad gjorde ni?

I: ska vi stoppa här är det ok ja ja vad tyckte du vad gjorde ni här då?

S1: (suckar) (.02)

I: vad var det ni gjorde med vindruvor å äpplen?

S1: handla

I: handla jaha hur då?

S1: med pengar

Elevernas uppfattningar – vad gjorde ni?

I: ja men du, S3, vad gjorde ni här då?

S3: eh (.02) mm (.02)

I: var det apelsinen melonen bananen

S3: banan

I: du tog bananen just det vad var det du gjorde då då

S3: ja då tar jag å smakar på det

I: ja smakar på bananen å L fråga dig så här hur mycket kostar bananen eller hur

S3: fyra

Elevernas uppfattningar – vad gjorde läraren som var bra?

- Lektion i dyrt/billigt

I: Vad tyckte du var roligast då?

S1: pengar

I: pengar var roligast varför det?

S1: det är det

I: vad tyckte du var roligast av det L gjorde?

S1: dyrt (gör tecken för "stort") billigt (gör tecken för "litet")

I: att hon gjorde så här med händerna

S1: (nickar)

Lärares uppfattningar – några gemensamma dimensioner

- Olika kunskapsnivåer i klassrummet
- Olika uppgifter – alla ska få möjlighet att lyckas
- ”Att få ihop det så det blir ett sammanhang”
- Talutrymme – alla måste få lika mycket plats
 - Betydelsen av visuellt stöd och kroppsspråk

Sammanfattningsvis...

- Lärares kommunikativa strategier och stödjande syften
 - upprepningar och formulerar om sina frågor och elevernas svar
 - Lärare använder i mindre utsträckning frågor som avser att jämföra fenomen eller analysera
- Lärares uppfattningar
 - att anpassa uppgifter till olika kunskapsnivåer
 - att dela gemensamt talutrymme
- Elevernas uppfattningar
 - tar vara på olika delar aspekter
 - betydelsefullt vilket material används?
 - gruppprocesser

Delstudie 2

Lärares uppfattningar om förmågor och kunskaper

- Lsä 11

3 fokus-grupper: 1-3, 4-6, 6-9

- Flera mål förutom kursplanernas mål - social och personlig utveckling
- En utmaning - detaljerad innehåll i kursplaner - att gå in på djupet eller att skanna av...

Delstudie 2

Lärares uppfattningar om förmågor och kunskaper - Lsä 11

Kunskap – viktig i sig
Traditionell syn
(Young, 2008)

ämneskunskap?

Kunskap som produkt
(Kelly, 2004, Stenhouse, 1975)

Innehåll som behöver läras in? mål?

Kunskap behövs för att
klara sig i samhället
(Young, 2008)

problemlösningsförmåga, att skapa
nya lösningar?

Kunskap som process
(Kelly, 2004, Stenhouse, 1975)

underliggande principer i ett ämne?

Vad är undervisning?

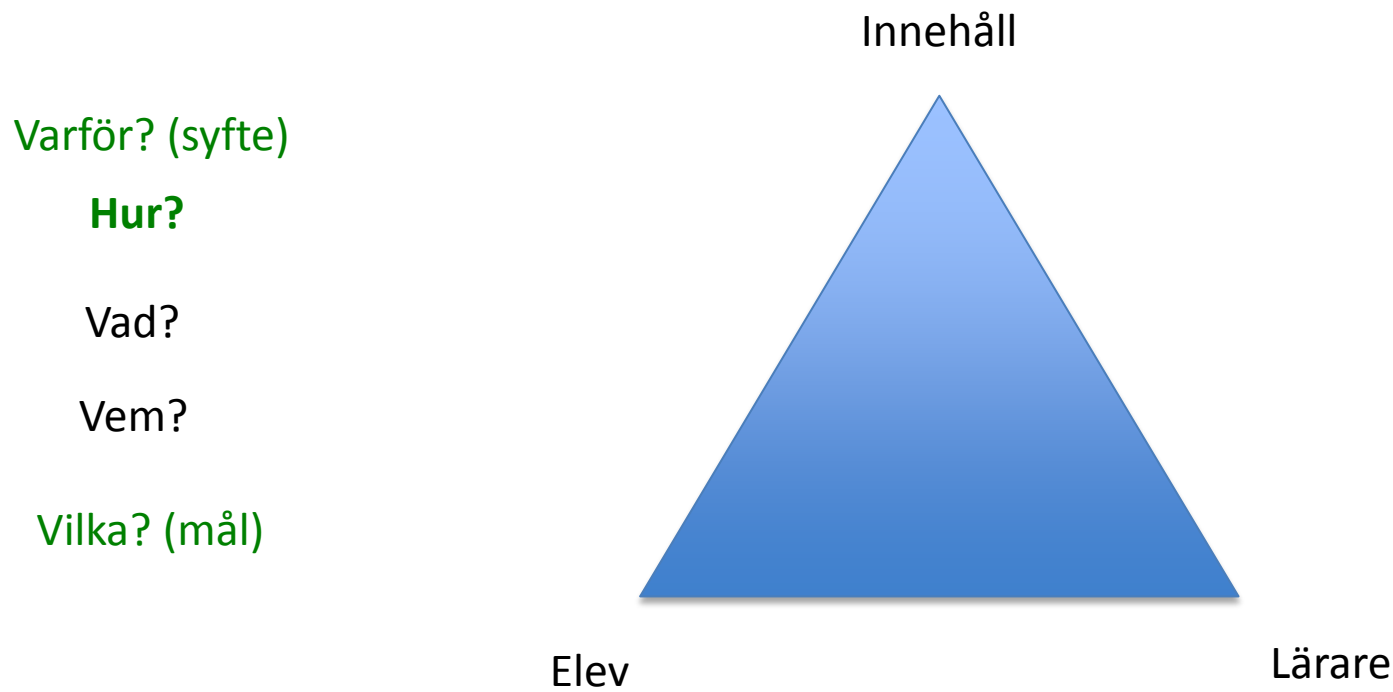
”underweisen” (Tyska)

”inter” (Latinska mellan) wisen (Forntyska wisen) eller ”wis” (vis eller klok)

att visa mellan

att göra (någon) vis

att göra något tydligt mellan människor

Tack!